כיתה ט' | תנ"ך | שיעור 1 מתוך 3 | 45 דק' | ירמיהו א, ד-י

"אל תאמר נער אנכי": הקדשת ירמיהו

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יתארו את סיפור ההקדשה של ירמיהו לנבואה.
- התלמידים יזהו את הסירוב של ירמיהו ואת התשובה של ה'.
- התלמידים יסבירו את ששת הפעלים בפסוק י ואת היחס בין "לנתוש" ל"לבנות".

❓ השאלה הגדולה של היחידה

מה תפקידו של נביא: להוכיח, או לנחם?

בכל שיעור ממקמים את הנבואה על "ציר" בין תוכחה לנחמה, ובסוף היחידה כל תלמיד כותב עמדה.

🧪 פתיחה

שואלים: מתי הרגשתם שאתם "צעירים מדי" למשהו שביקשו מכם? מה עזר לכם להסכים או לסרב?

📖 הסבר למורה

ה' אומר לירמיהו שעוד לפני שנולד "הקדשתיך: נביא לגוים נתתיך" (א, ה). ירמיהו מסרב: "אהה... הנה לא ידעתי דבר, כי נער אנכי" (א, ו). התשובה: "אל תאמר נער אנכי... אל תירא מפניהם, כי אתך אני להצלך" (א, ז-ח). ה' נוגע בפיו: "הנה נתתי דברי בפיך" (א, ט).

בפסוק י שש מטלות: "לנתוש ולנתוץ, ולהאביד ולהרוס, לבנות ולנטוע". ארבעה פעלים של הריסה ושניים של בנייה. קריאה ספרותית: הנבואה של ירמיהו תהיה בעיקר תוכחה וחורבן, אבל המטרה הסופית היא בנייה.

השוואה מועילה: גם משה סירב לשליחות ("כי כבד פה וכבד לשון אנכי", שמות ד). אפשר להציע לתלמידים לחפש את הדמיון; זה חיבור שלנו.

זרמים: ממלכתי: בכיתה ט' עוברים ללמוד פרקי נבואה, וירמיהו א, ז ולא כלולים בתכנית. חמ"ד: אפשר להשתמש ביחידה כהעשרה, ולהוסיף פירושי רש"י ורד"ק מספריא.

📜 הפסוקים (מתוך מכון ממרא)

ירמיהו א, ד-י

(ד) וַיְהִי דְבַר-יְהוָה, אֵלַי לֵאמֹר.

(ה) בְּטֶרֶם אצורך אֶצָרְךָ בַבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ, וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מֵרֶחֶם הִקְדַּשְׁתִּיךָ: נָבִיא לַגּוֹיִם, נְתַתִּיךָ.

(ו) וָאֹמַר, אֲהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה, הִנֵּה לֹא-יָדַעְתִּי, דַּבֵּר: כִּי-נַעַר, אָנֹכִי.

(ז) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי, אַל-תֹּאמַר נַעַר אָנֹכִי: כִּי עַל-כָּל-אֲשֶׁר אֶשְׁלָחֵךְ, תֵּלֵךְ, וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר אֲצַוֶּךָּ, תְּדַבֵּר.

(ח) אַל-תִּירָא, מִפְּנֵיהֶם: כִּי-אִתְּךָ אֲנִי לְהַצִּלֶךָ, נְאֻם-יְהוָה.

(ט) וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-יָדוֹ, וַיִּגַּע עַל-פִּי; וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי, הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרַי בְּפִיךָ.

(י) רְאֵה הִפְקַדְתִּיךָ הַיּוֹם הַזֶּה, עַל-הַגּוֹיִם וְעַל-הַמַּמְלָכוֹת, לִנְתוֹשׁ וְלִנְתוֹץ, וּלְהַאֲבִיד וְלַהֲרוֹס--לִבְנוֹת, וְלִנְטוֹעַ.

במכון ממרא, בפסוק ה מופיעים הכתיב (בלי ניקוד) והקרי (מנוקד) זה לצד זה: אצורך / אֶצָרְךָ.

⚖️ כתוב / מפרשים

בטור הימני מה שכתוב בפסוק במפורש. בטור השמאלי פירוש אפשרי, ובו כתוב של מי הפירוש. הפירוש הוא דרך אחת להבין, לא חלק מהפסוק.

📜 כתוב (מה הפסוק אומר במפורש)	🔍 מפרשים (פירוש אפשרי, ושל מי)
(א, ו) „כי נער אנכי“	*פירוש אפשרי:* ירמיהו לא מסרב מעצלות אלא מענווה ומפחד.
(א, ט) „הנה נתתי דברי בפיך“	המילים של הנביא אינן שלו. *פירוש אפשרי:* זו התשובה לטענה "לא ידעתי דבר".
(א, י) „לנתוש ולנתוץ... לבנות ולנטוע“	*פירוש אפשרי, קריאה ספרותית:* 4 פעלים של הריסה מול 2 של בנייה. ההריסה רבה, אבל הבנייה בסוף.

👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דקות)

חומרים: תנ"ך, דף העבודה

1. פתיחה: "צעיר מדי?" (5 דקות)
2. קריאה של א, ד-י בחברותות, וסימון: מה אומר ה' ומה אומר ירמיהו (12 דקות)
3. ניתוח פסוק י: שני טורים, הריסה ובנייה (8 דקות)
4. דף העבודה (12 דקות)
5. השוואה קצרה לסירוב של משה (שמות ד, י) וכרטיס יציאה (8 דקות)

💬 שאלות לדיון

הבנה (מה כתוב?)

1. מתי, לפי פסוק ה, הקדיש ה' את ירמיהו?
2. מה הנימוק של ירמיהו לסירוב?

פרשנות (מה זה אומר?)

1. מה עונה ה' לכל אחד מהחששות של ירמיהו?
2. מה אפשר ללמוד מסדר הפעלים בפסוק י?

הערכה (מה דעתי?)

1. האם גיל צעיר הוא חיסרון או יתרון למי שצריך לומר אמת קשה? נמקו.

🏁 סיכום השיעור

ממקמים את הנבואה על ציר "תוכחה – נחמה": השליחות כוללת את שתיהן (פסוק י). התלמידים כותבים במחברת את פסוק י ומסמנים בצבעים.

🎟️ כרטיס יציאה (2 דקות)

בסוף השיעור כל תלמיד כותב על פתק:

1. דבר אחד שלמדתי היום: _____
2. שאלה אחת שעדיין יש לי: _____

💡 הערות למורה

על "ירמיהו כנביא החורבן" אפשר להרחיב בשיעור 2. רקע היסטורי קצר: ירמיהו ניבא בימי יאשיהו ועד חורבן בית ראשון (א, ב-ג).

📝 בדף העבודה

טבלת דיאלוג (ה' / ירמיהו), מיון ששת הפעלים, שאלת השוואה ו★ שאלת אתגר. מחוון מלא בעמוד השני.

מקורות

- ירמיהו פרק א (מכון ממרא)

מחוון: "כי נער אנכי": ירמיהו מקבל שליחות

1. ה: ה', הקדיש את ירמיהו לנביא עוד לפני שנולד · ו: ירמיהו, "לא ידעתי דבר, כי נער אנכי" · ז-ח: ה', אל תאמר נער, תלך לאן שאשלח, אל תירא · ט: ה', נגע בפיו, "נתתי דברי בפיך".
2. הריסה: לנתוש, לנתוץ, להאביד, להרוס. בנייה: לבנות, לנטוע.
3. ב. נגע בפיו ונתן דבריו בפיו
4. דומה: שניהם טוענים שאינם יודעים לדבר. שונה: ירמיהו מדגיש את גילו ("נער"), משה את כבדות הפה. לקבל כל השוואה נכונה.
5. תשובה פתוחה, פירוש של התלמיד. כיוונים: רוב הנבואות יהיו על חורבן, אבל המטרה היא לבנות מחדש; קודם מפנים את הישן ורק אז בונים.